

HMRR Info

Broj 8 prosinac 2009.

Impressum

HRVATSKA MREŽA ZA RURALNI RAZVOJ

Lj. Posavskog 2/IV
HR-10000 Zagreb
Tel.: +385 1 4655 203
Fax: +385 1 4655 200
koordinador@hmrr.hr
www.hmrr.hr

UREĐUJU

HMRR i ODRAZ -
Održivi razvoj zajednice
u okviru projekta
„Održiva budućnost
ruralnih područja Hrvatske“
uz financijsku podršku
programa MATRA.

UREDNICI

Višnja Jelić Mück, Odraz/HMRR
Marina Koprivnjak, HMRR

GRAFIČKI UREDNIK

Ante Vekić, Slap/HMRR

HMRR Info elektroničko je glasilo Hrvatske mreže za ruralni razvoj - HMRR, udruge i mreže udruge koje povezuje zajedničko nastojanje usmjereno na poboljšavanje uvjeta za cjeloviti razvoj i kvalitetan život u ruralnim područjima.

HMRR Info svaka tri mjeseca donosi novosti i najave, obavijesti o događajima i aktivnostima, projektima, ostvarenjima, publikacijama i natječajima u vezi s ruralnim razvojem u Hrvatskoj, prati pomake na području propisa i financiranja na domaćoj i europskoj sceni te predstavlja važnije dionike u procesu ruralnog razvoja.

Projekt “Održiva budućnost ruralnih područja Hrvatske” pred završetkom 2/3

Lokalno razvojno partnerstvo

prigorsko-zagorskog područja 4

Nastavljamo predstavljanje prvih hrvatskih LAG-ova: LAURA i ČETIRI RIJEKE 5/6

Iz Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja: Politika ruralnog razvoja za do i nakon pristupa u EU 7/8

Iz aktivnosti članova HMRR-a:

DEŠA i Slap 9/10/11

Razno / Stručni posjet Hrvatskoj u okviru projekta „Zeleni planovi” pet balkanskih zemalja u posjetu Hrvatskoj 12

U OVOM BROJU

Održiva budućnost ruralnih područja Hrvatske

Partnerski projekt Milieukontakta International, ODRAZ-a, HMRR-a, SMART-a i PINS-a uz financijsku podršku programa MATRA

U FOKUSU

Održiva budućnost ruralnih područja Hrvatske

Partnerski projekt Milieukontakta International, ODRAZ-a, HMRR-a, SMART-a i PINS-a uz financijsku podršku programa MATRA

U Skradu će se u subotu 12. prosinca 2009. prigodnim stručnim skupom obilježiti završetak projekta "Održiva budućnost ruralnih područja Hrvatske". Nakon prezentiranja rezultata projekta, sudionici će razmijeniti stavove, mišljenja i očekivanja o budućnosti ruralnog razvoja u Hrvatskoj. U nastavku programa predviđeno je otvaranje Info-punkta u Skradu, realizacije projekta LAG-a. Domaćin skupa je Poduzetnički inkubator PINS d.o.o. iz Skrada. Skup će se održati uz tradicionalni Goranski sajam.

Početak 2008., kada je pokrenuto udruživanje goranskih zajednica u lokalno razvojno partnerstvo, projekt "Održiva budućnost ruralnih krajeva Hrvatske" se afirmirao u vodećoj ulozi na području primjene europskog modela ruralnog razvoja i pristupa LEADER u Hrvatskoj. Vrijednost tog primjera dobre prakse i putokaza drugim srodnim nastojanjima LAG Gorski kotar okrunio se kao prvi registrirani LAG u Hrvatskoj. Svojim iskustvom, savjetima i preporukama predstavnici LAG-a poticali su i ohrabivali pokretanje razvojnih inicijativa u različitim hrvatskim regijama tijekom 2008. i 2009. godine. Susreti s dionicima iz drugih ruralnih prostora pridonosili su promociji europskog pristupa ruralnom razvoju u našoj zemlji.

U 2009. godini LAG je ostvario više mini-projekata: izrada logotipa, akcija čišćenja nekoliko izvora vode u zaseoku Tići kraj Moravica, natječaj za izbor digitalnih fotografija za Goranski kalendar 2010.g. U provedbi je dosad najveći projekt - postava drvenih kućica u funkciji info-punktova u kojima će biti dostupni promotivni materijali općina i gradova Gorskog kotara. Članovi LAG-a Gorski kotar pripremili su i kandidirali još nekoliko projektnih prijedloga.

Pod vodstvom konzultantice Jadranke Pelikan članovi LAG-a Gorski kotar izradili su Strateški plan održivog razvoja Gorskog kotara i Osnovnu analizu stanja područja, koji predstavljaju polaznu osnovu za privlačenje sredstava za razvoj Gorskog kotara. U izradi ovih dokumenata aktivno su sudjelovali i predstavnici lokalnih samouprava te drugih važnijih institucija. Vodstva jedinica lokalne samouprave podržala su razvoj lokalnog partnerstva na samom

početku. Taj dvogodišnji proces, koji je započeo prvim okupljanjem dionika u studenom 2007., pratilo je sve veće zanimanje građana i organizacija iz svih društvenih sektora te postupno jačalo do izravne podrške i aktivnog sudjelovanja javnosti.

Projekt "Održiva budućnost ruralnih krajeva Hrvatske" podupirao je razvoj sposobnosti civilnog sektora na području ruralnog razvoja te je osnažio utjecaj organizacija civilnog društva u javnom dijalogu o održivom ruralnom razvoju. Unaprijeđeno je komuniciranje s udrugama i mrežama iz EU-a i Jugoistočne Europe i ojačana razmjena i suradnja među hrvatskim udrugama. Omogućen je uvid u primjere dobre prakse europskih zemalja i u djelovanje institucija EU-a nadležnih za ruralni i regionalni razvoj te stručno usavršavanje u zemlji i inozemstvu u pitanjima važnim za održivi razvoj ruralnih prostora.

ISKAZNICA PROJEKTA "Održiva budućnost ruralnih područja Hrvatske"

Nizozemsko-hrvatski partnerski projekt

PARTNERI

Milieukontakt International-Amsterdam, ODRAZ-Zagreb, HMRR - Zagreb, SMART-Rijeka i PINS d.o.o. - Skrad

SURADNICI

CCI-Zagreb, Pelikan Consult-Zadar, PREPARE i CCO- Prerov, Češka

PROJEKTNO RAZDOBLJE
2007.-2009.

VRIJEDNOST PROJEKTA
€ 344 tisuće

FINANCIJSKA PODRŠKA
Program MATRA nizozemskog Ministarstva vanjskih poslova

Ostvarenja projekta “Održiva budućnost ruralnih područja Hrvatske”

- LAG Gorski kotar, prvi registrirani LAG u Hrvatskoj
- Strateški plan održivog razvoja Gorskog kotara 2010.-2013.
- Sudjelovanje javnosti Gorskog kotara u procesima stvaranja LAG-a i izrade Strateškog plana
- Dionici ruralnog razvoja u Hrvatskoj upoznati s procesima i ostvarenjima na pilot-području projekta
- Potaknuto zanimanje hrvatske javnosti za europski model ruralnog razvoja
- Pojačani procesi komuniciranja, konzultacija, razmjene iskustva i suradnje u vezi s ruralnim razvojem unutar civilnog sektorima i među sektorima na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini

IZ STRATEŠKOG PLANA ODRŽIVOG RAZVOJA GORSKOG KOTARA 2010.-2013.

Gorski kotar je zeleni park nad morem čija mreža turističke i sportske infrastrukture definira jedinstvenu i dinamičnu regiju u kojoj živi aktivno i srdačno stanovništvo. Prirodni materijali čine osnovu lokalne arhitekture usklađene s okolišem uz primjenu novih tehnologija u korištenju resursa na održivi način.

Gorski kotar, područje za cijeli život!

Procjena potreba provedena temeljem analize društvenih, fizičkih, gospodarskih i kulturnih resursa rezultirala je sljedećim ključnim PITANJIMA LOKALNOG RAZVOJA na rješavanje kojih će se usmjeriti provedba plana do 2013. godine:

- Kako smanjiti depopulaciju?
- Kako zaštititi prirodne i kulturne resurse?
- Kako poboljšati i prilagoditi poduzetničku klimu uvjetima specifičnim za područje Gorskog kotara?
- Kako razviti turizam i usmjeriti razvoj poljoprivrede/tradicionalnih zanata na način da doprinose razvoju turizma?
- Kako povećati prepoznatljivost Gorskog kotara?
- Kako održivo koristiti šumski potencijal Gorskog kotara?

Najveći problem Gorskog kotara je intenzivna depopulacija. Ukupan broj stanovnika smanjio se u posljednjem međupopisnom razdoblju za 4.425 stanovnika što je 17% današnjeg stanovništva.

Na osnovi ključnih problema određeno je šest RAZVOJNIH PRIORITETA koji su u Planu detaljno razrađeni u mjere i akcije te predstavljaju osnovu za predlaganje projekata razvoja Gorskog kotara.

PRIORITET 1.

Poboljšanje i prilagodba poduzetničke klime uvjetima specifičnim za područje gorskog kotara

PRIORITET 2.

Razvoj turizma i usmjeravanje razvoja poljoprivrede/tradicionalnih zanata na način da doprinose razvoju turizma

PRIORITET 3.

Zaštita prirodnih i kulturnih resursa

PRIORITET 4.

Održivo korištenje šumskog potencijala gorskog kotara

PRIORITET 5.

Povećanje prepoznatljivosti Gorskog kotara

PRIORITET 6

Smanjivanje depopulacije

ISKAZNICA LAG-a GORSKI KOTAR

OBUHVAAT

3 grada i 6 općina Gorskog kotara

POVRŠINA

1.275 km²

BROJ STANOVNIKA

26.000

GUSTOĆA NASELJENOSTI

21 st./ km²

DATUM REGISTRACIJE

Registriran kao udruga:
23.02.2009.

ČLANSTVO LAG-A

23 predstavnika svih devet lokalnih zajednica i svih društvenih sektora

UPRAVNI ODBOR

5 članova

SJEDIŠTE

Josipa Blaževića Blaža 8a
51311 Skrad

PREDSJEDNIK

Petar Mamula
098/986-9767
petar.mamula1@ri.t-com.hr

TAJNICA

Nina Vinski
099/310-7575
poduzetnicki.centar@ri.t-com.hr

www.lag-gorskikotar.info

Javno predstavljeno LAG PRIZAG

U Općini Ljubeščica javnosti je u srijedu, 14. listopada 2009. godine, predstavljena buduća Lokalna akcijska grupa - LAG PRIZAG, koja objedinjuje lokalno partnerstvo Grada Novog Marofa i osam općina iz tri županije i to općina Breznica, Breznički Hum, Ljubeščica i Visoko iz Varaždinske županije, općina Gornja Rijeka, Kalnik i Sveti Petar Orehovec iz Koprivničko-križevačke županije i Općine Budinščina iz Krapinsko-zagorske županije. Skup je okupio vijećnike Grada Novog Marofa i općinskih vijeća članica LAG-a, predstavnike gospodarstva i civilnog sektora.

O projektu "Sudjelovanje stanovnika u održivom razvoju regije", kojeg kao partneri na pilot-području LAG-a PRIZAG provode Centar za razvoj zajednice Središnja Moravska iz Češke Republike i Hrvatska mreža za ruralni razvoj u okviru programa PHARE 2006, govorila je Višnja Jelić Mück iz Hrvatske mreže za ruralni razvoj.

Roman Haken, direktor Centra za razvoj zajednice Središnja Moravska iz Češke Republike, upoznao je prisutne s pozitivnim češkim iskustvima u djelovanju LAG-ova te značaju uključivanja javnosti s područja LAG-a u proces promišljanja razvoja i sudjelovanja u izradi lokalne strategije održivog razvoja.

O dosadašnjim aktivnostima na osnivanju LAG-a PRIZAG od prosinca 2008. godine, kada je na sastanku u Visokom pokrenuta inicijativa za osnivanje LAG-a, do listopada 2009. godine prisutne je informirala Kristina Matijašec, lokalna koordinatorica. Istaknula je da je na skupu u Visokom zaključeno da postoji interes i potreba

da se na području Grada Novog Marofa i osam općina iz tri županije, koje čine geografsku cjelinu i karakteriziraju ih zajednička obilježja, osnuje partnerska grupa, kojoj je na srcu razvoj i prosperitet sela. Ovaj prijedlog podržala su općinska poglavarstva i Poglavarstvo Grada Novog Marofa te su prethodnim suglasnostima potvrdila spremnost sudjelovanja u Projektu održivog razvoja i formiranju LAG-a za predloženo pilot područje.

Od lipnja 2009. uslijedili su treninzi na kojima sudjeluju odabrani predstavnici javnog, gospodarskog i civilnog sektora svih jedinica lokalne samouprave, koji se obučavaju za voditelje razvoja područja LAG-a i studijsko putovanje. Paralelno s treningom partnerska grupa radi i na izradi lokalne razvojne strategije te uspostavljanju LAG-a PRIZAG kao udruge, koja će uz aktivno sudjelovanje stanovništva u ovom projektu raditi na provođenju razvojnih programa cijele mikro-regije obuhvaćene LAG-om.

Nakon predstavljanja, općinski načelnici i gradonačelnik Grada Novog Marofa - članice LAG-a, potpisali su sporazum o financiranju LAG-a. Kriterij za financiranje je udio stanovništva pojedine jedinice lokalne samouprave u ukupnom broju stanovnika područja LAG-a.

Svoj doprinos ukupnom doživljaju skupa dao je KUD "Ljuba voda" iz Ljubeščice izvođenjem pjesama i plesova ljubeškog kraja.

PRIREDILA:
KRISTINA MATIJAŠEC | LOKALNA KOORDINATORICA

ISKAZNICA PROJEKTA

„Sudjelovanje stanovnika u održivom razvoju regije“

„Sustainable development of the regions through participatory processes“

Partnerski projekt češke udruge Centar za organiziranje zajednice Srednja Moravska (CCO-Center for Community Organizing Central Moravia) iz Prerova i HMRR-a koji ima za cilj potaknuti održivi lokalni razvoj jačanjem sudjelovanja javnosti i međusektorskog partnerstva

NAZIV LAGA LAG PRIZAG

(skraćena od Prigorsko-zagorski LAG)

VIZIJA

„Zajednica sretnih i zadovoljnih ljudi u zdravom okruženju, koji svoj napredak temelje na uvažavanju kulturnih i tradicionalnih vrijednosti te učinkovitom i uravnoteženom korištenju svih raspoloživih ljudskih, prirodnih i gospodarskih potencijala“

MOTO

„Zavičaj u malom“

LOGO

„Rabuzinov motiv“, odnosno djelić slike velikog umjetnika iz ovog kraja

Projekt financira EU

Uz redovito obavještanje o razvoju LAG-a Gorski kotar, u prošlom broju predstavili smo LAG VALLIS COLAPIS. U ovom izdanju predstavljamo još dva LAG-a koji su, kao i LAG VALLIS COLAPIS, rezultat pilot-projekta Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja u okviru implementacije SAPARD/IPA-RD programa pod nazivom „Integrirani program lokalnog razvoja u sklopu LEADER pristupa“.

LAG
LAURA

S kvalitetom u budućnost

Lokalna akcijska grupa LAURA sa sjedištem u Biogradu na Moru upisana je 16. svibnja 2009. godine u Registar udruga Republike Hrvatske.

Područje LAG-a LAURA locirano je na jugu Zadarske županije i ima 30.408 stanovnika (popis stanovništva iz 2001.) te pokriva otprilike 13% kopnenog i morskog teritorija Zadarske županije, odnosno 25% kopnenog dijela Zadarske županije. Graniči s tri susjedne županije (na sjeveru s Primorsko-goranskom županijom na moru te s Ličko-senjskom županijom na moru i kopnu; na jugu s Šibensko-kninskom županijom na moru i kopnu, a s državom Bosnom i Hercegovinom na istoku.

LAG LAURA uključuje teritorij dva grada - Benkovac i Biograd na Moru i sedam općina, od kojih dvije otočne: Polača, Stankovci, Lišane Ostrovičke, Sv. Filip i Jakov, Tkon, Pašman i Pakoštane. U blizini područja LAG-a nalaze se tri nacionalna parka i tri parka prirode.

Cilj LAG-a „Laura“ jest, prije svega, potaknuti osmišljavanje aktivnosti koje doprinose razvitku u svim zajednicama koje obuhvaća, kako na gospodarskom i infrastrukturnom, tako i na planu očuvanja baštine, unaprjeđenja kulturnog i društvenog života stanovnika te specifične gastronomske i turističke ponude uz očuvanje okoliša i poštivanje principa održivog razvoja. U tom će cilju LAG Laura organizirati prezentacije svojeg djelovanja te pružati savjetodavnu i praktičnu pomoć u izradi analize područja, pripremi provedbe lokalne razvojne strategije, promicanju uključivanja u međunarodne projekte suradnje, organizaciji sajmova i drugih događanja koja afirmiraju lokalnu sredinu te, u konačnici, biti spona između članova lokalne zajednice i resornog ministarstva, a u svrhu povlačenja sredstava iz fondova EU. Jedan od ciljeva LAG-a LAURA je povezati se s LAG-ovima iz susjednih zemalja.

PRIREDIO:
RADOSLAV BOBANOVIĆ | PREDSEDNIK LAG-A

ISKAZNICA LAG-a LAURA

OBUHVAAT

2 grada i 7 općina Zadarske županije, uključujući dvije općine na otoku Pašmanu

POVRŠINA

915 km²

BROJ STANOVNIKA

30.408 (2001.)

GUSTOĆA NASELJENOSTI:

33 st./ km²

DATUM REGISTRACIJE

Udruga LAG LAURA registrirana je 16. svibnja 2009.

SJEDIŠTE

Trg Hrvatskih velikana 2c/1
23210 Biograd na moru

PREDSEDNIK

Radoslav Bobanović

VIZIJA

S kvalitetom u budućnost

KONTAKT

tel: 00 385 23 384 549
fax: 00 385 23 385 126
lag.laura2009@gmail.com

LAG ČETIRI RIJEKE zajedno do boljitka

Lokalna akcijska grupa Četiri rijeke osnovana je 21. svibnja 2009. godine. Obuhvaća ruralno područje Grada Siska i Općinu Martinska Ves, što ukupno broji 17.715 stanovnika i zauzima površinu od 547,57 km².

Mada ime asocira na drugi hrvatski grad koji leži na četiri rijeke, karakteristike područja našeg LAG-a obilježene su tokovima Save, Kupe, Odre i Lonje, koje daju zajednički i specifični izričaj cijelom našem kraju.

Članstvo LAG-a je prema principima LEADER-a sastavljeno od predstavnika javnog (26%), civilnog (26%) i privatnog (48%) sektora, a uključuje: Grad Sisak, Općinu Martinska Ves, MO Bukovsko, Strojni prsten Crnac, Udruhu malih sirara SMŽ "Prevelac", Stočarko-ratarsku udruhu "Donja Posavina" Kratečko, OPG Tihomir Kožić, Udruhu «Sunce nad Posavinom», OPG Ravlič - Ruralni turizam obitelji Ravlič, OPG Marica Nekić, PZ Sokol Crnac, JU Park prirode Lonjsko polje, Društvo za poljepša-

vanje Grada Siska, OPG Andrija Ovas, Županijsku udruhu povrčara SMŽ "VRT", PZ Gušće, OPG Sanja Selanac, Hrvatski zavod za poljoprivredno savjetodavnu službu, Strojni prsten „Lonjsko polje – Kratečko“, OPG Goran Veselić, Udruhu ekoloških proizvođača SMŽ „Izvor“, PZ Dobro, Udruhu Sisačka češnjovka, OPG Ljubica Pavičić i MO Svinjičko.

I dalje smo otvoreni za nove članove koji su spremni prihvatiti principe pristupa LEADER i sudjelovati u našem radu za zajednički boljitak.

U pripremama za osnivanje LAG-a prikupljeni su podaci i na više radionica razmatrale su se smjernice za daljnji razvoj našeg područja po principu odozdo prema gore (bottom-up), a kao rezultat donesena je Lokalna razvojna strategija s ciljevima i konkretnim projektima koji su od primarnog značaja za naš LAG. Strategija nije nepromjenjiva, već će se doradivati u skladu s našim razvojnim potrebama.

PRIREDILA:
NATALIJA BANOVIĆ | PREDSEDNICA LAG-A

ISKAZNICA LAG-a ČETIRI RIJEKE

OBUH VAT

Ruralno područje Grada Siska i Općina Martinska Ves

POVRŠINA

547,57 km²

BROJ STANOVNIKA

17.715 stanovnika (2001.)

GUSTOĆA NASELJENOSTI

32 st./ km²

DATUM REGISTRACIJE

Udruga LAG ČETIRI RIJEKE registrirana je 21. svibnja 2009.

SJEDIŠTE

Galdovačka 1
44000 Sisak

PREDSEDNICA

Natalija Banović

TAJNIK

Jakša Ravlič

KONTAKT

Natalija Banović,
tel: 044 510 173
fax: 044 510 160
mob: 099 2185-158
mail: natalija.banovic@sisak.hr

Jakša Ravlič
tel.: 044 710 151
mob. 098 9727 104
mail: jaksa.ravlic@sk.htnet.hr

Na sjednici Odbora za praćenje provedbe programa IPARD koja je održana 25. studenog 2009., nova ravnateljica Uprave za ruralni razvoj, Žaklina Jurišić, upozнала je članove Odbora sa značajkama politike ruralnog razvoja u 2011. i u narednim godinama.

Politika ruralnog razvoja za 2011. godinu i za razdoblje nakon ulaska RH u EU - glavne značajke

Hrvatska poljoprivreda i ruralna područja imaju s jedne strane slične poteškoće kao i ostale nove članice EU, ali nažalost i vrlo specifične probleme koji su posljedica rata:

- nezadovoljavajuća struktura gospodarstva i proizvodnje - mali i fragmentiran posjed
- ekonomija obujma nije na zadovoljavajućoj razini, a proizvodnja za vlastite potrebe je značajna
- prodajni kanali nisu razvijeni
- napušteno poljoprivredno zemljište
- standardi "višestruke sukladnosti" nisu dostignuti - očuvanje okoliša i biološke raznolikosti, zdravlje životinja i bilja te dobrobit životinja
- proizvodnja proizvoda s oznakom kvalitete nije na zadovoljavajućoj razini - mali udio ekološke proizvodnje i proizvodnje proizvoda s oznakom zemljopisnog podrijetla i izvornosti
- visoko subvencionirana proizvodnja i dohodak proizvođača
- sustav potpora uglavnom vezan uz proizvodnju - nije u skladu s EU sustavom
- loša gospodarska situacija u ruralnim područjima
- gospodarska aktivnost na ruralnim područjima uglavnom orijentirana na poljoprivredu, poljoprivreda je još uvijek glavni izvor dohotka
- ruralno stanovništvo stari
- nezadovoljavajuća socijalna i fizička infrastruktura ruralnih područja
- nedostatak lokalnih inicijativa i njihova neartikuliranost.

Vidljivi su ozbiljni problemi apsorpcijske sposobnosti u korištenju EU pretpristupnih programa.

Novim članicama EU stoje na raspolaganju standardne i prijelazne mjere ruralnog razvoja grupirane u četiri prioritetne osi - jačanje konkurentnosti, očuvanje okoliša i krajobraza, unapređenje ruralnih područja i lokalne akcije (LEADER).

RH je na kraju implementacije EU pretpripravnog SAPARD programa, a IPARD program za poljoprivredu i ruralni razvoj kreće s primjenom koncem studenoga ove godine. Pored ovoga, postoji mnoštvo nacionalnih strukturnih mjera u primjeni, koje nisu usklađene s EU principima. Neusklađenost se odnosi na vrstu mjera, dozvoljene troškove, intenzitet potpore i procedure za provedbu mjera. Vidljivi su ozbiljni problemi apsorpcijske sposobnosti u korištenju EU pretpripravnih programa. Jedan od razloga loše apsorpcije je preklapanje s nacionalnim mjerama koje imaju blaže kriterije i kontrolu u odnosu na SAPARD/IPARD sustav i općenito u odnosu na EU sustav.

Novim članicama EU stoje na raspolaganju standardne i prijelazne mjere ruralnog razvoja, grupirane u četiri prioritetne osi - jačanje konkurentnosti, očuvanje okoliša i krajobraza, unapređenje ruralnih područja, lokalne akcije (LEADER).

Plan prilagodbe mjera ruralnog razvoja

1. Donošenje novih pravilnika vezanih uz mjere ruralnog razvoja, kojima će se uskladiti vrste mjera, dozvoljeni troškovi, intenzitet potpora i procedure s EU principima:

- Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva, Ulaganja u preradu poljoprivrednih proizvoda i Ulaganja u infrastrukturu na poljoprivrednim gospodarstvima; rok. 15. veljače 2010.
- Restrukturiranje samoopskrbnih gospodarstva; rok: 15. travnja 2010.
- Uspostava proizvođačkih organizacija; rok: 15. travnja 2010.

- Proizvodnja proizvoda s oznakom kvalitete i promocija; rok: 15. travnja 2010.
- Područja s težim uvjetima gospodarenja; rok: 15. veljače 2010.
- Agro-okolišne mjere; rok: 15. travnja 2010.
- Diverzifikacija u nepoljoprivredne djelatnosti, Turističke djelatnosti; rok: 15. travnja 2010.
- Ruralna infrastruktura; rok: 15. travnja 2010.
- Rad lokalnih akcijskih grupa, Provedba lokalnih razvojnih strategija; rok: 15. travnja 2010.

2. Priprema prijedloga novoga Zakona o državnoj potpori poljoprivredi i ruralnom razvoju, koji bi obuhvatio manju izmjenu odredbi vezanih uz mjere ruralnog razvoja; rok 31. ožujka 2010.

3. Usvajanje novoga Zakona u Hrvatskom saboru; rok: rujna 2010.

4. Primjena novoga Zakona od 1. siječnja 2011.

5. Priprema za razdoblje nakon ulaska RH u EU:

- izrada Nacionalnog strateškog plana za razdoblje 2012. - 2013.; rok: lipanj 2010.
- izrada Programa ruralnog razvoja za razdoblje 2012. - 2013.; rok: lipanj 2011.

POTRAŽITE:

- IPARD PROGRAM / Plan za poljoprivredu i ruralni razvoj i
- Letke o provedbi IPARD-a / mjere 101, 103 i 301

<http://www.mps.hr/default.aspx?id=4787>

Prijelazne mjere

S obzirom na stanje u sektoru poljoprivrede i ruralnim područjima, iskustva stečena kroz SAPARD/IPARD program te obavezu provedbu pojedinih mjera prema EU pravilima, odluka je na primjeni sljedećih mjera ruralnog razvoja danom ulaska u EU:

MJERE IZ OSI I

Jačanje konkurentnosti

- Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva
- Ulaganja u preradu poljoprivrednih proizvoda
- Ulaganja u infrastrukturu na poljoprivrednim gospodarstvima
- Restrukturiranje samoopskrbnih gospodarstva
- Uspostava proizvođačkih organizacija
- Proizvodnja proizvoda s oznakom kvalitete i promocija

MJERE IZ OSI II

Očuvanje okoliša i krajobraza

- Područja s težim uvjetima gospodarenja
- Agro-okolišne mjere (ekološka i integrirana proizvodnja, autohtone pasmine, ostala praksa iznad standarda)

MJERE IZ OSI III

Unapređenje ruralnih područja

- Diverzifikacija u nepoljoprivredne djelatnosti
- Turističke djelatnosti
- Ruralna infrastruktura

MJERE IZ OSI IV

Lokalne akcije (LEADER)

- Rad lokalnih akcijskih grupa
- Provedba lokalnih razvojnih strategija.

DEŠA DUBROVNIK 3. HRVATSKI FESTIVAL PEKMEZA, DŽEMA I MARMELADE

Afirmacija tradicije, običaja i tradicijskih proizvoda

Na trgu Luža ispred crkve Sv. Vlaha u Dubrovniku održan je 3. i 4. listopada u organizaciji DEŠE i udruge Dubrovačka naranča „Slatki festival“, koji je ove godine dosegao i međunarodnu razinu, privukao je velik broj domaćih i stranih posjetitelja. Ova kulturna manifestacija, koja je realizirana uz financijsku potporu Ministarstva poljoprivrede, ribarstva i ruralnog razvoja, Dubrovačko-neretvanske županije i Grada Dubrovnika, doprinosi afirmiranju tradicije, običaja i tradicijskih proizvoda koji na taj način postaju gastro-suvenir i dodatak turističkoj ponudi Grada Dubrovnika.

Festival je okupio ukupno 18 izlagača iz cijele Hrvatske i jednog izlagača iz Bosne i Hercegovine. Svi su bili odje-

veni u narodne nošnje svog kraja te na taj način prezentirali svoje običaje i pokazali dio svog kulturnog identiteta.

ZLATNA MEDALJA LJUTOJ NARANČI

Prvog dana Festivala, 3. listopada, dok se na Trgu Luža odvijao kulturni i slatki program, u DEŠI je radio posebni ocjenjivački sud u sastavu: pro-

fesoricice Vlasta Piližota i Ljiljana Primorac s Prehrambeno – tehnološkog fakulteta iz Osjeka, profesorice Verica Uzelac i Branka Levaj s Prehrambeno – biološkog fakulteta iz Zagreba te profesor kuharstva Josip Žuvela iz Dubrovnika. Ocjenjivački sud imao je vrlo težak zadatak odabira najboljih od 65 proizvoda koji su stigli na ocjenjivanje. Proizvodi su podijeljeni u tri kategorije: džem (41 proizvod), marmelada (12 proizvoda) i pekmez (12 proizvoda). Između rezultata senzorskog ocjenjivanja džemova, pekmeza i marmelade izdvajamo zlatnu medalju DEŠE za džem od ljute naranče i EKOTURISTIKO s najviše medalja.

PRIREDILA:
JANY HANSALJ | DEŠA DUBROVNIK

DEŠA DUBROVNIK PROJEKT „JADRAN - MALO PODUZETNIŠTVO I LOKALNI RAZVOJ“

Razmjena znanja i iskustava o integralnom pristupu razvoju teritorija

U okviru svog prekograničnog projekta suradnje „Jadran - malo poduzetništvo i lokalni razvoj“, DEŠA je 24. i 25. studenog 2009. organizirala dva važna događaja.

U utorak 24. studenog 2009. u Maloj vijećnici Grada Dubrovnika, sastao se inicijativni odbor za osnivanje udruge „Centar za odgovorni turizam Jadranske regije“. Uz organizacije civilnog društva DEŠA – Dubrovnik i Cospes – Firenze, članovi inicijativnog odbora su ugledne javne osobe iz akademskih zajednica Hr-

vatske i Italije, Dr. Sc. Saša Poljanec Borić, Prof. Alberico di Meo i Lucija Bronzan te Grad Dubrovnik, Dubrovačko – neretvanska županija i Regija Marche, koji ovim činom pokazuju svoje opredjeljenje za održivi razvoj Jadranske regije.

U Poslijediplomskom središtu Dubrovnička održan je usrijedu, 25. studenog 2009. Međunarodni stručni skup „Teritorijalni pristup razvoju turizma“. Nazočilo je oko 50 osoba iz gradskih i županijskih javnih i gospodarskih institucija koje su zainteresirane za razvoj i suradnju u zajednici. Teme i sudionici skupa izabrani su s namjerom da ponude razmjenu znanja i iskustava o integralnom pristupu razvoju teritorija, što je u fokusu projekta prekogranične suradnje „Jadran - malo poduzetništvo i lokalni razvoj“.

Eminentni stručnjaci iz Italije i Hrvatske koji se bave istraživanjem i provedbom različitih disciplina i projekata, prikazali su integralni pristup razvoju teritorija

Poruka skupa „Teritorijalni pristup razvoju turizma“

Za održivi razvoj i odgovorni turizam svake zajednice potrebni su želja i volja, obrazovanje i strategija u koju su uključeni svi dionici zajednice.

Jedino, željom za obrazovanjem, suradnjom i javno-privatnim partnerstvom mogu se stvoriti poželjni životni uvjeti za lokalno stanovništvo i za posjetitelje.

kroz sinergiju sociologije, psihologije, antropologije, arhitekture i prostornog uređenja.

PRIREDILA:
JANY HANSAL | DEŠA DUBROVNIK

UDRUGA ZA KREATIVNI RAZVOJ SLAP OSIJEK PRAKSA SOCIJALNOG PODUZETNIŠTVA

Temelji razvojnih projekata

Seminar Udruge Slap iz Osijeka pod nazivom „Praksa socijalnog poduzetništva“ okupio je pedesetak predstavnika što civilnog, što javnog, a što poslovnog sektora u obnovljenoj kući Milutina Milankovića u Dalju, u srcu ruralnog istoka Hrvatske.

„Ono što smo htjeli postići ovim seminarom jest identificirati u kojim se to područjima praksa socijalnog poduzetništva može prakticirati kroz konkretna partnerstva i zato smo na jedno mjesto doveli ključne dionike – sve one institucije i organizacije koje surađuju s nama na našim programima poticanja socijalnog zapošljavanja“, istaknula je Sonja Vuković, predsjednica Udruge Slap.

Na tri su područja sudionici seminara nastojali mapirati potrebe, resurse, te su kreirali i konkretne akcijske planove: prvo je područje obuhvatilo stvaranje infrastrukture podrške ekopoduzetnicima, drugo se baziralo na zapošljavanju u području rural-

nog turizma kroz brendiranje i povezivanje turističkih potencijala, dok se treće područje odnosilo na programe edukacije i profesionalnog usavršavanja žena i mladih koji se pripremaju za tržište rada. Za svako od tih područja konkretizirano je nekoliko ideja. „Akcijski programi koje su sudionici ovog seminara sastavili ići će u doradu te biti ponudeni svim zainteresiranim institucijama i organizacijama. Kao takvi poslužiti će kao podloga projektima koje ćemo kandidirati na otvorene predpristupne fondove EU“, zaključila je Sonja Vuković.

PRIREDIO:
ANTE VEKIĆ | UDRUGA SLAP

UDRUGA ZA KREATIVNI RAZVOJ SLAP OSIJEK ORGANIZIRALA KONFERENCIJU POD NAZIVOM SOCIJALNO PODUZETNIŠTVO - POKRETAČ RAZVOJA

U Osijeku osnovan Forum socijalnih poduzetnika

Konferencija Socijalno poduzetništvo - pokretač razvoja, održana 25. i 26. studenoga u Osijeku i Zlatnoj Gredi okupila je predstavnike institucija, nositelje provedbe Nacionalne strategije stvaranja poticajnog zakonodavnog okvira kao infrastrukture podrške, te nekolicinu socijalnih poduzetnika koji već sada uspješno implementiraju principe socijalnog poduzetništva i stvaraju vlastite modele poslovanja temeljenog na filozofiji socijalnog poduzetništva. Želja organizatora, Udruge za kreativni razvoj Slap bila je povezati sve ključne dionike, predstavnike javnog, poslovnog i civilnog sektora, koji će kroz interesna partnerstva, integriranim programima doprinosti ostvarenju zajedničke platforme socijalnog poduzetništva u Republici Hrvatskoj.

U JAVNOSTI JE SOCIJALNO PODUZETNIŠTVO JOŠ UVIJEK NEPOZNAT POJAM

“Socijalno poduzetništvo u Hrvatskoj je predviđeno kao cijelo jedno poglavlje u Nacionalnoj strategiji za razvoj civilnoga društva. Problem je što se većina mjera za sada nije provodila onako kako je predviđeno, iz nekoliko razloga. Jedani od glavnih su nerazumijevanje cijelog pojma socijalnog poduzetništva i onoga što bi ono trebalo predstavljati, nejasnoća oko nadležnosti za njegovo provođenje, zatim diferenciranje socijalnog poduzetništva od institucija koje se bave socijalnim

slučajevima te neprepoznavanje istog kao poduzetničke aktivnosti gdje se dio profita vraća natrag u zajednicu, a upravo je to ono što u ovim kriznim vremenima treba izuzetno poticati”, naglasila je Marina Lochert iz Ureda za udruge Vlade RH koja je sudjelovala u radu konferencije.

POZITIVNI PRIMJERI POSTOJE

Predstavljeno je i nekoliko primjera dobre prakse socijalnog poduzetništva. Teo Petričević iz Čakovečkog Autonomnog centra ACT objasnio je kako je udruga osnovala čak dva trgovačka društva koja udrugama nude jeftinije usluge, a iz profita tih tvrtki pokrivaju do 20% programskih troškova udruge. Zanimljiv je bio i primjer Udruge Roda, kojega je predstavila Ivana Zanze. Prodajom pamučnih pelena Rode uspjevaju namaknuti također do 20% iznosa godišnjeg proračuna. Aktivnosti Baranjskog CID-a iz Bilja predstavio je Krešimir Mazur, a kako radi turistička agencija koju je osnovalo ekološko društvo Zeleni Osijek objasnio je Dinko Pešić. Predstavljen je i primjer Osnovne škole Ernestinovo, koja se okrenula pčelarstvu i plastičkoj proizvodnji. Ono što je zajedničko svim ovim modelima jest suočavanje s brojnim zakonskim preprekama i nejasnoćama koje im

otežavaju svakodnevno poslovanje, te uzrokuju probleme na koje niti oni koji bi trebali - nemaju odgovore.

POKRENUT FORUM SOCIJALNIH PODUZETNIKA

No, najkonkretniji rezultat osječko-baranjske socijalno poduzetničke konferencije je osnivanje Foruma socijalnih poduzetnika, kao neformalnog tijela koje bi trebalo raditi na usuglašavanju potreba, predlaganju rješenja i lobiranju kod zakonodavca kako bi se donijele mjere kojima bi se omogućio razvoj socijalnog poduzetništva kao odgovora na trenutno gospodarsko i socijalno stanje. Unutar Foruma djelovat će tri akcijske skupine: prva će biti zadužena za stvaranje prijedloga zakonodavnog okvira, druga će razmatrati programe i infrastrukturu podrške socijalnim poduzetnicima, dok će treća pokrivati načine i područja djelovanja Foruma socijalnih poduzetnika. Konkretni rezultati akcijskih grupa, koje su otvorene svim zainteresiranim organizacijama i pojedincima, očekuju se naredne godine, a novo bi okupljanje i kompiliranje prijedloga trebalo uslijediti na proljeće 2010.

PRIREDIO:
ANTE VEKIĆ | UDRUGA SLAP

PROJEKT „ZELENI PLANovi - JAČANJE KAPACITETA ZA IZRADU U ZEMLJAMA BALKANA“

Stručni posjet Hrvatskoj

U okviru projekta „Green Agenda Capacity Building in Balkan countries“, kojeg provodi nizozemska zaklada Milieukontakt International iz Amsterdama u suradnji s lokalnim udrugama u šest zemalja Balkana, organiziran je studijski posjet Hrvatskoj 1.-5. studenog 2009. godine.

Projekt Zelene agende / Zelenog plana spomenuta je zaklada provodila u Hrvatskoj (2002.-2005.) u šest općina i dva grada na području Istarske i Međimurske županije. Stručni posjet za predstavnike 15 općina iz pet zemalja (Bosne i Hercegovine, Makedonije, Crne Gore, Srbije i Abanije) u kojima se provodi ovaj projekt, organiziran je s ciljem predstavljanja procesa Zelenog plana u Međimurju te aktivnostima koje se nastavljaju nakon usvajanja dokumenta, odnosno dovršetka projekta. Domaćini su bile lokalne zajednice koje su izradile i usvojile Zeleni plan te koje aktivno rade na njegovoj provedbi: grad Čakovec, općina Nedelišće i općina Sveti Martin na Muri, odnosno udruga ZEO Nobilis, koja je bila partner i koordinator provedbe projekta. Budući da su metodologija izrade Zelenih plana, kao i koncept strateškog dokumenta koji uvažava lo-

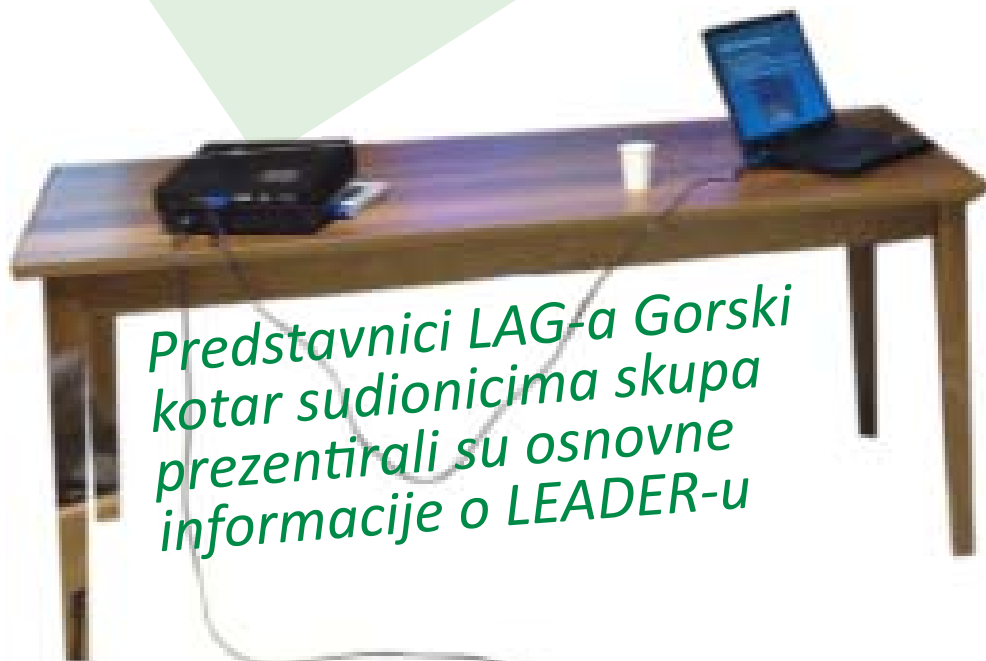
kalne specifičnosti te odgovara na lokalne potrebe, vrlo slični pristupu LEADER te s obzirom na značenje pristupa LEADER u ruralnom razvoju EU, tijekom posljednjeg dana studijskog posjeta sudionicima su predstavljene dvije lokalne akcijske grupe iz Hrvatske.

Skupu u Remetincu kraj Novog Marofa, kojem je domaćin bio LAG PRIZAG (u osnivanju), nazočili su predstavnici LAG-a Gorski kotar: Petar Mamula, predsjednik i Nina Vinski, tajnica te predstavnici LAG-a PRIZAG: Kristina Matijašec, Draga Bitar, Jasenka Grubješić i Kruno Đurec. Predstavnici LAG-a Gorski kotar sudionicima skupa prezentirali su osnovne informacije o LEADER-u te do sada provedenim aktivnostima (od inicijalnih sastanaka, stvaranja partnerstava, formiranja lokalne akcijske grupe, izrade Strateškog plana održivog razvoja Gorskog kotara, do provedbe projekata iz navedenog plana). Poseban naglasak stavljen je na važnost (i želju) za umrežavanjem LAG-ova čime se omogućava razmjena iskustava i znanja te kreiranje zajedničke ruralne politike.

Gđa. Matijašec, lokalna koordinatorica projekta koji podupire razvoj budućeg LAG-a PRIZAG, prezentirala je aktivnosti koje su do sada provedene na tom području s ciljem formalnog osnivanja LAG-a te je naglasila dobru suradnju s LAG-om Gorski kotar i njihovu pomoć u dosadašnjim aktivnostima.

Prezentacija provedbe LEADER-a u Hrvatskoj bila je vrijedna dopuna originalnom programu i odlična tema za završetak stručnog putovanja, ali i poticaj za početak rasprave o lokalnim strateškim planovima, participaciji i ruralnom razvoju u zemljama/regijama sudionika.

PRIREDILA:
ANA ŽELJEZIĆ ZOE

Predstavnici LAG-a Gorski kotar sudionicima skupa prezentirali su osnovne informacije o LEADER-u